

Sygn. akt V ACa 1580/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Edyta Jefimko (spr.)

Sędziowie: SA Bogdan Świerczakowski

SO del. Joanna Piwowarun-Kołąkowska

Protokolant: Małgorzata Szmit

po rozpoznaniu w dniu 8 stycznia 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa H. W., M. W. (1), M. W. (2) i A. W. (1)

przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w L.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 2 czerwca 2017 r., sygn. akt II C 114/14

1. oddala apelację,

2. zasądza od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w L. na rzecz H. W., M. W. (1), M. W. (2) kwoty po 240 zł (dwieście czterdzieści złotych), a na rzecz A. W. (1) kwotę 675 zł (sześćset siedemdziesiąt pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Joanna Piwowarun – Kołąkowska Edyta Jefimko Bogdan Świerczakowski

Sygn. akt V ACa 1580/17

UZASADNIENIE

Po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa powodowie: H. W., M. W. (1), M. W. (2) oraz A. W. (1) wnieśli o zasądzenie od (...) S.A. w L. na ich rzecz kwoty 220 050 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, w tym na rzecz: H. W. kwoty 2926,67zł (1,33 % udziału w całości roszczenia, zgodnie z powierzchnią gruntu należącą do H. W.), M. W. (1) kwoty 29112,61zł (13,23 % udziału w całości roszczenia, zgodnie z powierzchnią gruntu należącą do M. W. (1)), na rzecz M. W. (2) kwoty 49599,27 zł (22,54 % udziału w całości roszczenia, zgodnie z powierzchnią gruntu należącą do M. W. (2)), na rzecz A. W. (1) kwoty 138 411,45 zł (62,90% udziału w całości roszczenia, zgodnie z powierzchnią gruntu należącą do A. W. (1)) tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z części nieruchomości zajętych pod linię elektroenergetyczną średniego napięcia 15 kV zlokalizowaną na działkach nr: (...) w miejscowości Ż., za okres od dnia 26 lipca 2000 r. do dnia 26 lipca 2010 r. (tj. za 10 lat wstecz od dnia wytoczenia powództwa) oraz o zasądzenie kwoty 99 450 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, w

tym na rzecz: H. W. kwoty 1322,69 zł, na rzecz M. W. (1) kwoty 13 157,23 zł, na rzecz M. W. (2) kwoty 22 416,03 zł oraz na rzecz A. W. (1) kwoty 62 554,05 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z części nieruchomości zajętych pod linię elektroenergetyczną średniego napięcia 15 kV zlokalizowaną na ww. działkach i po podziale działki nr (...), za okres od dnia 27 lipca 2010 r. do dnia 27 lutego 2015 r.

(...) S.A. z siedzibą w L. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych, podnosząc zarzut zasiedzenia nieodpłatnej służebności przesyłu wraz z prawem dojazdu i dojścia do urządzeń przesyłowych w obrębie działek nr (...) położonych w Ż., gm. K.. Ponadto pozwana wskazała, że decyzja administracyjna załączona do odpowiedzi na pozew, wydana na podstawie obowiązującego ówczesnie przepisu art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jednolity Dz.U. z 1974, Nr 10, poz. 64, z późn.zm.) (dalej powoływana jako: „u.z.t.w.n.”) stanowi skuteczny względem właściciela tytuł prawny do władania nieruchomością na cele związane z przesyłem energii elektrycznej. (...) S.A. z siedzibą w L. podniosła także zarzut przedawnienia roszczeń powodów za okres ponad 10 lat przed wytoczeniem powództwa.

Wyrokiem z dnia 2 czerwca 2017 r. - Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie:

I zasądził od (...) S.A. w L. na rzecz A. W. (1) kwotę 2952,62 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 7 marca 2015 r. do dnia zapłaty;

II w pozostałym zakresie powództwo A. W. (1) oddalił;

III zasądził od (...) S.A. w L. na rzecz M. W. (2) kwotę 1058,16 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 7 marca 2015 r. do dnia zapłaty;

IV w pozostałym zakresie powództwo M. W. (2) oddalił;

V zasądził od (...) S.A. w L. na rzecz M. W. (1) kwotę 620,97 z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 7 marca 2015 r. do dnia zapłaty;

VI w pozostałym zakresie powództwo M. W. (1) oddalił;

VII zasądził od (...) S.A. w L. na rzecz H. W. kwotę 62,19 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 7 marca 2015 r. do dnia zapłaty;

VIII w pozostałym zakresie powództwo H. W. oddalił;

IX zasądził na rzecz (...) S.A. w L. od A. W. (1) kwotę 4539,49 zł, od M. W. (2) kwotę 1626,71 zł, od M. W. (1) kwotę 954,80 zł i od H. W. kwotę 95,98 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

X odstąpił od obciążania powodów nieuiszczonymi kosztami sądowymi i wydatkami poniesionymi przez Skarb Państwa.

Powyższy wyrok Sąd Okręgowy wydał na podstawie następujących ustaleń faktycznych i wniosków.

A. W. (1) jest właścicielem nieruchomości położonych w miejscowości Ż., gmina K., oznaczonych jako działka nr (...) oraz działka nr (...), o łącznej powierzchni 5,43 ha. Przedmiotowe nieruchomości A. W. (2) nabył w drodze dziedziczenia po matce M. W. (3) jako wchodzące w skład gospodarstwa rolnego, zaś M. W. (3) stała się ich właścicielką z mocy prawa na podstawie art. 1, 5 i 12 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych. Dojazd do działek możliwy jest bezpośrednio z ulicy. Działka o numerze ewidencyjnym (...) jest niezabudowana, porośnięta drzewami oraz w części od ulicy trawami. Działka o numerze ewidencyjnym (...) jest

porośnięta drzewami oraz w części od ulicy jest zabudowana budynkiem mieszkalnym oraz budynkami gospodarczymi (obora i stodoła).

H. W. jest współwłaścicielem nieruchomości położonej w miejscowości Ż., gmina K., oznaczonej jako działka nr (...), o powierzchni 1,55 ha. Przedmiotową nieruchomość H. W. nabył z mocy prawa wraz z małżonką H. W. na podstawie art. 1, 8 i 12 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych. Działka ewidencyjna (...) jest niezabudowana, porośnięta drzewami oraz w części od ulicy trawami, dojazd do niej jest możliwy bezpośrednio z ulicy poprzez pas działki stanowiący drogę dojazdową.

M. W. (2) jest właścicielem nieruchomości położonej w miejscowości Ż., gmina K., dla której Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim prowadzi księgę wieczystą nr (...) i w skład której wchodzi działka nr (...), o powierzchni 0,5300 ha oraz działka nr (...) o powierzchni 0,1100 ha. M. W. (2) stał się właścicielem przedmiotowej nieruchomości na podstawie umowy darowizny z dnia 21 stycznia 1995 r. Działka ewidencyjna (...) jest niezabudowana, porośnięta drzewami oraz w części od ulicy trawami, w przeszłości była wykorzystywana rolniczo. Dojazd do niej możliwy jest bezpośrednio z ulicy.

M. W. (1) jest właścicielem nieruchomości położonej w miejscowości Ż., gmina K., oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 1,2744 ha, dla której Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim prowadzi księgę wieczystą nr (...). Działka nr (...) powstała na skutek podziału nieruchomości rolnej stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 2,58 ha, której właścicielem na podstawie aktu własności ziemi wydanego w dniu 16 lipca 1977 r. był B. W. i która na podstawie umowy darowizny z dnia 21 stycznia 1995 r. stanowiła przedmiot darowizny na rzecz M. W. (2) i M. W. (1) w udziale wynoszącym po 1/2 części. Postanowieniem z dnia 18 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim dokonał zniesienia współwłasności nieruchomości składającej się z działek oznaczonych w ewidencji gruntów nr (...) i (...), przyznając M. W. (1) na własność nieruchomość oznaczoną w ewidencji gruntów nr (...), a A. K. na własność nieruchomość oznaczoną w ewidencji gruntów numerem nr (...). Działka ewidencyjna nr (...) jest niezabudowana, porośnięta drzewami oraz w części od ulicy jest zabudowana budynkami mieszkalnym oraz zabudowy gospodarczej. Dojazd możliwy jest bezpośrednio z ulicy.

Przez teren działek nr (...) przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV. Linia ta została zrealizowana w drugiej połowie lat 70. XX wieku w miejscowości W. i wieś Ż.. W części, w jakiej linia przebiega przez miejscowość W., została zrealizowana w oparciu o decyzję z dnia 4 października 1976 r. wydaną w trybie art. 35 u.z.t.w.n., w której zezwolono Zakładowi (...) w W. na czasowe zajęcie nieruchomości stanowiących własność prywatną w celu budowy linii wysokiego napięcia 15 kV napowietrznej, linii niskiego napięcia kablowej oraz stacji transformatorowej słupowej w miejscowości W. wraz z prawem dostępu do nieruchomości podanych w wykazie stanowiącym integralną część decyzji. W czasie budowy w/w linii, sporne działki częściowo były porośnięte lasem, a częściowo były wykorzystywane rolniczo. Linia energetyczna poddawana była okresowym przeglądom oraz konserwacji, przy których to pracach cyklicznie dokonywano wycinki drzew i gałęzi. W związku z tym powód H. W. prowadził w latach 2007-2009 korespondencję z (...) sp. z o.o., a następnie z (...) sp. z o.o. dotyczącą wypłaty odszkodowania za szkody w drzewostanie. Wcześniej, w okresie budowy linii, kwestia wypłaty odszkodowania za szkody w uprawach stanowiła przedmiot korespondencji prowadzonej pomiędzy Zakładami (...) z siedzibą w W. a A. W. (3).

Z dniem 1 stycznia 1959 r. połączone zostały m.in. przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...) z siedzibą w W. oraz przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) z siedzibą w P.. Utworzone z połączenia przedsiębiorstwo państwowe prowadzone było pod nazwą Zakłady (...) z siedzibą w W.. W ramach struktury tego przedsiębiorstwa działał zakład pod nazwą Zakład (...) z siedzibą w W.. Na bazie tego zakładu z dniem 1 stycznia 1989 r., w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą (...) w W., powstało przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w W.. W dniu 12 lipca 1993 r. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) zostało przekształcone w spółkę prawa handlowego Zakład (...) S.A. w W.. Z kolei na podstawie umowy przeniesienia przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55¹ k.c., w dniu 30 czerwca 2007 r. Zakład (...) S.A. z siedzibą w W. zbył na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. (późniejszej (...) sp. z o.o.) przedsiębiorstwo sieciowe. Spółka (...) została zaś przejęta przez (...) S.A. z siedzibą w L..

W okresie od 26 lipca 2000 r. do 27 lutego 2015 r. teren, na którym znajdują się działki ewidencyjne nr (...) (oraz, po podziale nr (...)) nie był objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i nie jest nim również objęty obecnie.

W okresie od 26 lipca 2000 r. do 24 października 2012 r. teren, na którym znajdują się przedmiotowe działki, objęty był Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy K., zatwierdzonym uchwałą Rady Miejskiej w K. nr (...) z dnia 16 listopada 1996 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy K.. Powyższy teren w studium został oznaczony i opisany jako - (...) - ekosystemy leśne, (...) - obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach V, VI i Rz pochodzenia mineralnego, które mogą być fragmentarycznie wyłączone z produkcji rolnej i przeznaczone pod lokalizację jednostkowych inwestycji, takich jak: nowe siedliska zabudowy zagrodowej, nieuciążliwe niewielkie zakłady obsługi i przetwórstwa rolnego, usługi związane z transportem i turystyką, budownictwo lotniskowe. Wzdłuż ulicy znajduje się teren oznaczony jako tereny przeznaczone pod zabudowę zagrodową i mieszkaniową z usługami nieuciążliwymi. Od dnia 24 października 2012 r. teren, na którym znajdują się ww. działki, objęty jest z kolei Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy K., zatwierdzonym uchwałą Rady Miejskiej w K. nr (...) z dnia 24 października 2012 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy K.. Zgodnie z jego treścią, teren, na którym położone są ww. działki, został oznaczony i opisany głównie jako - tereny lasów oraz tereny do zalesienia, częściowo jako tereny zieleni nieurządzonej RZ, a wzdłuż ulicy znajduje się teren oznaczony jako tereny wielofunkcyjnej zabudowy wiejskiej. W związku z brakiem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, by dokonać inwestycji należy wystąpić o wydanie decyzji o warunkach zabudowy, w oparciu o którą możliwa byłaby zabudowa części frontowej nieruchomości od ulicy. W dniach: 3 kwietnia 2015 r. oraz 7 kwietnia 2015 r. Burmistrz K. wydał decyzję o warunkach zabudowy odpowiednio dla powodów: M. W. (1) oraz M. W. (2) w odniesieniu do inwestycji polegającej na budowie budynku mieszkalnego i budynku gospodarczego w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej wraz z niezbędną infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu na terenie części działki nr (...) oraz na terenie działki nr (...).

Umieszczenie linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV na terenie działek nr (...) powoduje ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości, odnoszące się do obszaru o powierzchni: - 0,0566 ha dla działki nr (...), - 0,0669 ha dla działki nr (...), - 0,2615 ha dla działki nr (...), - 0,0067 ha dla działki nr (...) oraz - 0,1140 ha dla działki nr (...). Polegają one na niemożności wznoszenia budynków mieszkalnych i gospodarczych, sadzenia drzew wysokopiennych oraz wykonywania niektórych prac rolniczych z wykorzystaniem maszyn (np. kombajnu).

Wysokość wynagrodzenia możliwego do uzyskania za korzystanie:

- a) z części działki ewidencyjnej nr (...) zajętej pod strefę ograniczonego użytkowania o pow. 0,0566 ha z uwagi na istniejącą linię energetyczną średniego napięcia wynosi łącznie 525,36 zł za okres od 26 lipca 2000 r. do 27 lutego 2015 r.,
- b) z części działki ewidencyjnej nr (...) (po podziale (...)) zajętej pod strefę ograniczonego użytkowania o pow. 0,0669 ha z uwagi na istniejącą linię energetyczną średniego napięcia wynosi łącznie 620,97 zł za okres od 26 lipca 2000 r. do 27 lutego 2015 r.,
- c) z części działki ewidencyjnej nr (...) zajętej pod strefę ograniczonego użytkowania o pow. 0,2615 ha z uwagi na istniejącą linię energetyczną średniego napięcia wynosi łącznie 2427,26 zł za okres od 26 lipca 2000 r. do 27 lutego 2015 r.,
- d) z części działki ewidencyjnej nr (...) zajętej pod strefę ograniczonego użytkowania o pow. 0,0067 ha z uwagi na istniejącą linię energetyczną średniego napięcia wynosi łącznie 62,19 zł za okres od 26 lipca 2000 r. do 27 lutego 2015 r.,

e) z części działki ewidencyjnej nr (...) zajętej pod strefę ograniczonego użytkowania o pow. 0,1140 ha z uwagi na istniejącą linię energetyczną średniego napięcia wynosi łącznie 1058,16 zł za okres od 26 lipca 2000 r. do 27 lutego 2015 r.

Podstawą poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych były dowody z dokumentów, których prawdziwość i autentyczność nie była kwestionowana przez strony, a Sąd nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu. W pozostałym zakresie przedłożona przez strony dokumentacja nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie. Sąd uwzględnił również, jako zasadniczo spójne i znajdujące potwierdzenie w dowodach z dokumentów, zeznania powodów: H. W. i M. W. (2) co do okresu powstania linii średniego napięcia na działkach powodów, charakteru i sposobu wykorzystywania działek, zgłaszania roszczeń wobec przedsiębiorstwa energetycznego. Sąd za wiarygodne i przekonujące uznał opinie sporządzone przez biegłego z zakresu energetyki S. G., biegłego z zakresu geodezji M. Z. oraz biegłego do spraw (...). Opinie biegłych była wyczerpujące, logiczne i zrozumiałe uargumentowane.

Sąd Okręgowy uznał powództwo, o zasądzenie na rzecz każdego z powodów od pozwanej spółki wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w okresie od 26 lipca 2000 r. do dnia 27 lutego 2015 r. z części nieruchomości powodów położonych w Ż., stanowiących działki gruntu nr (...) (po podziale nr (...)), na potrzeby eksploatowanej przez pozwaną spółkę i jej poprzedników linii energetycznej średniego napięcia 15 kV., za częściowo uzasadnione.

Zasadność zgłoszonego przez powodów żądania została oceniona na podstawie art. 230 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. Stosownie do art. 224 § 2 k.c. i art. 225 k.c. do uiszczania właścicielowi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości obowiązany jest posiadacz samoistny nieruchomości w złej wierze oraz posiadacz samoistny nieruchomości w dobrej wierze od czasu gdy dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy. Art. 230 k.c. stanowi zaś, iż przepisy dotyczące roszczeń właściciela przeciwko samoistnemu posiadaczowi o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy – a więc art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 225 k.c. - stosuje się odpowiednio do stosunku między właścicielem rzeczy a posiadaczem zależnym, o ile z przepisów regulujących ten stosunek nie wynika nic innego. Roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy przewidziane w art. 224-225 k.c. jest jednym z tzw. roszczeń uzupełniających, przysługujących właścicielowi w razie władania jego rzeczą przez osobę, której nie przysługuje skuteczny wobec właściciela tytuł prawny.

W rozpoznawanej sprawie poza sporem pozostawało, że linia energetyczna średniego napięcia usytuowana została na terenie działek nr (...) (po podziale nr (...)) oraz że działki te stanowią własność powodów (A. W. (1) – działki nr (...); H. W. – działka nr (...); M. W. (2) – działka nr (...); M. W. (1) – działka nr (...) (po podziale nr (...)). Nie ulegało również wątpliwości, że działania pozwanej, polegające na korzystaniu z ww. nieruchomości na cele utrzymania i zapewnienia sprawności technicznej urządzeń przesyłowych, stanowiły wkroczenie w sferę uprawnień właścicieli poszczególnych działek.

Najdalej idącym argumentem strony pozwanej, mającym przemawiać przeciwko zasadności żądania powodów, było twierdzenie, iż pozwana dysponuje tytułem prawnym uprawniającym ją do korzystania z nieruchomości powodów - w postaci decyzji z dnia 4 października 1976 r. wydanej na podstawie art. 35 u.z.t.w.n. oraz nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Sąd Okręgowy, odwołując się do stanowiska judykatury wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2014 r. IV CSK 724/13 Lex nr 1544571, wskazał, iż decyzja wywłaszczeniowa, wydana na podstawie art. 35 u.z.t.w.n. dla wywołania przewidzianych tą ustawą skutków prawnych - w postaci trwałego ograniczenia prawa własności musi określać nieruchomość, której dotyczy, a stroną postępowania administracyjnego, którego przedmiotem było wydanie tej decyzji, powinien być właściciel czy użytkownik wieczysty nieruchomości i jego dane są obligatoryjnym elementem decyzji (art. 28 k.p.a. i art. 107 § 1 k.p.a.).

Natomiast przedłożona do akt sprawy decyzja administracyjna z dnia 4 października 1976 r. nie wymienia nieruchomości powodów i ich poprzedników prawnych za pomocą takich określeń, jak ich położenie administracyjne, numer działki geodezyjnej czy jej oznaczenie w księdze wieczystej, a tym samym - nie indywidualizowała działek, których dotyczy. Decyzja ta odnosiła się do innej miejscowości, aniżeli miejscowość w której zlokalizowane są

działki powodów (tj. W., a nie Ż.). Strona pozwana nie przedłożyła wykazu nieruchomości objętych wywłaszczeniem, stanowiącego załącznik do przedkładanej przez siebie decyzji, a na rozprawie w dniu 16 stycznia 2015 r. pełnomocnik pozwanej wprost przyznał, że pozwana nie dysponuje tym dokumentem. Powyższe, w ocenie Sądu Okręgowego, uniemożliwiło przyjęcie, aby przedłożony przez stronę pozwaną dokument dotyczył nieruchomości powodów, zatem nie mógł on legitymować poprzedników strony pozwanej do zajęcia i korzystania z nieruchomości powodów, nawet jeśli – czego powodowie nie kwestionowali – nieruchomości te zostały zajęte pod budowę danej linii przesyłowej.

Sąd Okręgowy za nietrafny uznał także zarzut nabycia przez pozwaną spółkę bądź jej poprzedników prawnych w drodze zasiedzenia służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Przede wszystkim pozwana nie wykazała dokładnej daty powstania urządzeń infrastruktury technicznej na gruncie powodów, a w szczególności nie wykazała miarodajnej dla momentu rozpoczęcia biegu zasiedzenia daty oddania urządzeń do eksploatacji. Nie zostało udowodnione twierdzenie strony pozwanej, że linia ta uruchomiona została najpóźniej w 1977 r. Przeprowadzone dowody uzasadniały jedynie ustalenie, że linia energetyczna została zrealizowana w drugiej połowie lat 70 XX wieku. Ponadto skoro pozwana i jej poprzednicy prawni, byli przekonani, iż wykonują uprawnienia wynikające z wydanej decyzji administracyjnej, to czynili to w ramach uprawnień ze sfery publicznoprawnej, a nie aktów posiadania cudzej nieruchomości, które mogły doprowadzić do zasiedzenia. Przed wejściem w życie art. 305¹ – art. 305⁴ k.c. służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu nie była znana polskiemu systemowi prawnemu, co oznacza, iż żaden podmiot nie mógł władać cudzą nieruchomością manifestując wolę władania nią w zakresie tego prawa, co stanowi niezbędny element nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie.

Pozwana spółka i jej poprzednik prawny, będący przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w wielkich rozmiarach i korzystający ze wsparcia profesjonalnego aparatu prawniczego, działając w ramach wiążących ich wzorców należytej staranności w działaniu, z całą pewnością byli w stanie stwierdzić brak po swojej stronie jakiegokolwiek tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości powodów. Podmiot profesjonalny, jakim było przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...) z siedzibą w W. i jego następcy prawni, musiał być świadomy faktu, iż rozpoczyna i przeprowadza inwestycję polegającą na budowie linii elektroenergetycznej na nieruchomościach osób prywatnych bez uzyskania prawa do zajęcia owych gruntów w sposób przewidziany przez ówczesnie obowiązujące przepisy prawa, jak i świadomy treści uregulowań normujących sposób uzyskania prawa do zajęcia gruntów na budowę urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej. W szczególności, poprzednik prawny pozwanej spółki powinien być świadomy tego, jakimi decyzjami winien się legitymować przed przystąpieniem do realizacji danej inwestycji. Na gruncie rozpatrywania wniosków o nabycie służebności przesyłu przez przedsiębiorcę przesyłowego w drodze zasiedzenia, z reguły przedsiębiorca będący posiadaczem służebności przesyłu jest uznawany w judykaturze za posiadacza w złej wierze. Skoro zaś pozwana i jej poprzednik prawny władali nieruchomością powodów w złej wierze, do zasiedzenia służebności wymagany był okres lat 30. Jednocześnie przypomnieć należy, iż strona pozwana nie wykazała, kiedy linia została uruchomiona i w związku z tym, kiedy przedsiębiorstwo energetyczne zaczęło korzystać z nieruchomości. W szczególności, że nastąpiło to przed 27 lipca 1980 r., co miałoby rozstrzygający charakter, zważywszy na datę wniesienia pozwu.

Samo znoszenie przez powodów i ich poprzedników prawnych istnienia linii 15 kV na ich nieruchomości nie świadczyło o zawarciu przez strony w sposób dorozumiany umowy użyczenia o charakterze bezterminowym, niezależnie od okoliczności, iż zgłaszane w toku postępowania twierdzenia strony pozwanej co do interpretacji zachowań poprzedników prawnych pozwanej były wzajemnie sprzeczne, gdyż te same działania (wybudowanie, eksploatacja i bieżąca konserwacja linii energetycznej na nieruchomościach osób prywatnych bez uzyskania stosownych zgód lub zezwoleń) najpierw przedstawiono jako świadczące o wykonywaniu uprawnień wynikających z decyzji administracyjnej, a następnie jako przejaw woli wykonywania służebności gruntowej zbliżonej treścią do służebności przesyłu. Oznacza to, w ocenie Sądu Okręgowego, że powodowie i ich poprzednicy prawni nie mogli znać zamiarów i woli podmiotu, który wybudował urządzenia elektroenergetyczne na ich posesji, a więc nie mogli dojść do dorozumianego uzgodnienia woli obu stron i zawarcia jakiegokolwiek umowy.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, iż doszło do wkroczenia w sferę uprawnień właścicielskich nie tylko wbrew woli właścicieli, ale także bez oparcia w przepisach prawa. Wobec niedysponowania przez stronę pozwaną tytułem do korzystania z nieruchomości powodów, w zakresie objętym napowietrzną linią elektroenergetyczną usytuowaną na działkach nr (...) (po podziale nr (...)), na uwzględnienie zasługiwało, choć w ograniczonym zakresie, żądanie zasądzenia na rzecz każdego z powodów od pozwanej spółki wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w okresie od 27 lipca 2000 r. do dnia 27 lutego 2015 r. z części nieruchomości każdego z powodów położonych w Ż.. Formułowany przez pozwaną zarzut przedawnienia okazał się być w przeważającym zakresie nieuzasadniony. Roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości przedawnia się w terminie 10-letnim, przewidzianym w art. 118 k.c. W rozpoznawanej sprawie bieg tego terminu został przerwany, stosownie do art. 123 § 1 pkt 1 k.c., przez wniesienie w dniu 27 lipca 2010 r. pozwu, a więc zarzut przedawnienia okazał się skuteczny w odniesieniu do żądania zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów jedynie za dzień 26 lipca 2000 r.

Właściciel może domagać się roszczeń uzupełniających za okres kiedy przysługiwała mu własność rzeczy, niezależnie od tego czy nadal jest jej właścicielem. Jak wynikało z przedłożonych przez powodów dokumentów powodowie: A. W. (1), H. W., M. W. (2) oraz M. W. (1) odpowiednio od 1989 r., 1977 r. oraz 1995 r. do chwili wyrokowania przez Sąd Okręgowy pozostawali właścicielami nieruchomości gruntowej obejmującej odpowiednio działkę (...) oraz działkę (...) (po podziale (...)) położoną we wsi Ż.. Zatem każdy z powodów był uprawniony do domagania się zasądzenia na swoją rzecz wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z części swojej nieruchomości w okresie od 27 lipca 2000 r. do 27 lutego 2015 r.. Z kolei pozwana spółka, jako aktualny właściciel urządzeń elektroenergetycznych posadowionych na nieruchomości powodów, ponosiła odpowiedzialność za bezumowne korzystanie z ww. nieruchomości, polegające na posadowieniu i eksploataowaniu owych urządzeń, w całym okresie objętym ostatecznym żądaniem pozwu, na podstawie art. 55⁴ k.c. i art. 494 k.s.h.

Sąd Okręgowy ustalił, iż umiejscowienie linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV nad działkami nr (...) (po podziale nr (...)) powodowało ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości odnoszące się do obszaru o powierzchni: a) 566 m⁽²⁾ i 2.615 m⁽²⁾ dla działek nr (...) stanowiących własność A. W. (1); b) 67 m⁽²⁾ dla działki nr (...) stanowiącej własność H. W.; c) 1140 m⁽²⁾ dla działki nr (...) stanowiącej własność M. W. (2); d) 669 m⁽²⁾ dla działki nr (...) (po podziale nr (...)) stanowiącej własność M. W. (1). Ustalona na podstawie opinii biegłego sądowego do spraw wyceny nieruchomości A. S., (a w szczególności wyliczeń biegłego ujętych w tabeli 36, uwzględniając wskazaną przez biegłego wartość 1 m⁽²⁾ gruntu w poszczególnych latach, współczynnik „U” i współczynnik „k” oraz obszar ograniczonego użytkowania dla poszczególnych działek), wysokość wynagrodzenia za okres od 27 lipca 2000 r. do 27 lutego 2015 r. wyniosła za korzystanie z: a) części działki nr (...) - łącznie 2952,62 zł, b) części działki nr (...) - 62,19zł, c) części działki nr (...) - 1058,16 zł, d) części działki nr (...) (po podziale (...)) - 620,97 zł.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał roszczenie powoda: a) A. W. (1) za zasadne co do kwoty 2.952,62 zł, b) H. W. za zasadne co do kwoty 62,19 zł, c) M. W. (2) za zasadne co do kwoty 1.058,16 zł, d) M. W. (2) za zasadne co do kwoty 620,97zł i na podstawie art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 225 k.c. i art. 230 k.c. zasądził od pozwanej na rzecz powodów A. W. (1), M. W. (2), M. W. (1) oraz H. W. w/w kwoty. Rozstrzygając o odsetkach za opóźnienie w zapłacie zasądzonych kwot, Sąd Okręgowy stwierdził, iż pozwana pozostawała w opóźnieniu z uiszczeniem wynagrodzenia po bezskutecznym wezwaniu do zapłaty konkretnej kwoty (art. 455 k.c.). W rozpoznawanej sprawie jako wezwanie do zapłaty należało traktować pismo procesowe, zawierające sprecyzowanie żądania pozwu, którego odpis wysłany został pełnomocnikowi pozwanego w dniu 27 lutego 2015 r., co oznacza, że powodowie byli uprawnieni do domagania się odsetek ustawowych z tytułu opóźnienia w spełnieniu świadczenia od następnego dnia (art. 481 § 1 i § 2 k.c.).

W pozostałym zaś zakresie, tj. ponad kwoty uwzględnione wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, powództwo każdego z powodów podlegało oddaleniu.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu wydano na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 100 zd. drugie k.p.c. oraz art. 105 § 1 zd. drugie k.p.c. oraz art. 113 ust. 4 u.k.s.c.

Apelację od powyższego wyroku złożyła pozwana, zaskarżając orzeczenie Sądu Okręgowego w części, to jest w zakresie pkt I , III, V, VII na podstawie następujących zarzutów:

I. naruszenia przepisów postępowania w postaci:

1.art. 233 k.p.c. wskutek przekroczenia zasad swobodnej oceny dowodów, błędu w ustaleniach faktycznych oraz braku wszechstronnej oceny materiału dowodowego, skutkujących przyjęciem przez Sąd I instancji, iż:

- dokumentów złożonych do akt postępowania - decyzji zezwalającej na czasowe zajęcie nieruchomości - nie można powiązać z nieruchomością powodów, podczas gdy w treści decyzji wymienieni są poprzednicy prawni powodów- w tym M. i M. W. (3) wykazani w wypisie z rejestru gruntów dla działek nr (...); J. W. - dla działki nr (...), poprzedników prawnych wywieść też można z treści ksiąg wieczystych, jak też byli wskazani przez stronę powodową;

- decyzja z 4 października 1976 r. o czasowym zajęciu nieruchomości nie dotyczy działek objętych postępowaniem, a to ze względu na fakt, iż dotyczy ona pozwolenia na budowę linii 15 kV i stacji trafo w miejscowości W., a działki znajdują się w Ż., podczas gdy inwestycja liniowa nosiła nazwę punktu do którego była prowadzona (transformator był budowany już na działkach znajdujących się w obrębie geodezyjnym W. natomiast była realizowana na działkach w sąsiednim obrębie geodezyjnym Ż.;

-braku istnienia dobrej wiary po stronie pozwanej w zakresie przesłanek do stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu;

2.art 229 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie przyznania przez powodów daty w jakiej linia została wybudowana

II. naruszenia przepisów prawa materialnego w postaci:

1. art. 6 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż powództwo jest udowodnione, podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego powinna prowadzić do oddalenia powództwa w całości;

2. art 7 k.c. poprzez odmowę przyznania przymiotu dobrej wiary w zakresie i w dacie objęcia nieruchomości w posiadanie przez poprzednika prawnego pozwanej;

6. art 224 § 2 k.c. poprzez zasądzenie wynagrodzenia, za cały okres objęty powództwem, podczas gdy dobra wiara pozwanej powoduje, iż ewentualne wynagrodzenie należne być może wyłącznie za okres od daty wytoczenia powództwa;

7. art. 292 k.c., art. 285 k.c. i art. 340 k.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuwzględnienie podnoszonego zarzutu zasiedzenia pomimo istnienia przesłanek do jego uwzględnienia, w szczególności spowodowane przyjęciem przez Sąd Okręgowy, iż przed rokiem 2008 niemożliwe było zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, podczas gdy okres posiadania nieruchomości przez poprzedników prawnych pozwanej pozwala przyjąć, iż do zasiedzenia doszło.

W oparciu o powyższe zarzuty pozwana wniosła o

1. zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w całości,

2. zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję,

ewentualnie o

3. uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Rację ma co do zasady apelująca spółka, że przysługiwanie pozwanej trwałego tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości powodów, wynikającego z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n., podważałoby zasadność żądania zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności przesyłu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2009 r., II CSK 394/08, Lex nr 491553 i z dnia 26 stycznia 2018 r., II CSK 124/17, Lex nr 243911, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010 r., III CZP 116/09, OSNC-ZD 2010/C/92, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2017 r., II CZ 53/17, Lex nr 2389561).

Decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 u.z.t.w.n., uznawana jest w orzecznictwie za akt trwale, w sposób nieograniczony upływem czasu, ograniczający prawo własności, którego skutkami objęta jest nie tylko osoba, która była właścicielem nieruchomości w chwili prowadzenia postępowania administracyjnego zakończonego wydaniem decyzji, lecz każdy kolejny właściciel. Na wynikające z tego aktu uprawnienia może powoływać się nie tylko przedsiębiorca, który instalował urządzenia przesyłowe, lecz także każdy kolejny, który uzyskał tytuł do tych urządzeń i jest odpowiedzialny za ich utrzymanie i eksploatację (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13, OSNC 2014/7-8/68). Jednak ze względu na wywłaszczeniowy charakter decyzji wydawanej na podstawie art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. powinna ona od strony przedmiotowej wskazywać nieruchomość, której dotyczy, a stroną postępowania administracyjnego, którego przedmiotem było wydanie decyzji, powinien być właściciel (użytkownik wieczysty); strona postępowania powinna być również wskazana w decyzji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2018 r., II CSK 124/17, Lex nr 2439115).

Elementem stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy jest sytuacja prawna wywołana decyzją administracyjną, bowiem sąd jest związany stanem prawnym przez nią wytworzonym, co wynika zarówno z normatywnego jej charakteru, jak i podziału kompetencyjnego pomiędzy sądownictwem powszechnym i administracyjnym. Niedopuszczalne jest zatem kwestionowanie jej merytorycznej zasadności i sąd powszechny nie jest władny badać prawidłowości jej podjęcia. Wprawdzie sąd w sprawie cywilnej jest związany zakresem przedmiotowym decyzji, ale jest równocześnie uprawniony do badania jaki rzeczywiście był ten zakres.

Apelująca zakwestionowała ocenę Sądu Okręgowego, iż decyzja z dnia 4 października 1976 r., wydana na podstawie art. 35 u.z.t.w.n., nie dotyczy nieruchomości, stanowiących własność powodów, ponieważ nie wymienia nieruchomości powodów i ich poprzedników prawnych za pomocą takich określeń, jak ich położenie administracyjne, numer działki geodezyjnej czy jej oznaczenie w księdze wieczystej, a tym samym - nie indywidualizuje działek. Ponadto odnosi się do innej miejscowości, aniżeli miejscowość w której zlokalizowane są działki powodów (tj. W., a nie Ż.), a strona pozwana nie przedłożyła wykazu nieruchomości objętych wywłaszczeniem, stanowiącym załącznik do przedkładanej przez siebie decyzji. Sąd Okręgowy podkreślił, iż na rozprawie w dniu 16 stycznia 2015 r. pełnomocnik pozwanej przyznał, że jego mocodawczyni nie dysponuje tym dokumentem.

Wprawdzie w judykaturze wyrażone zostało stanowisko, że w razie niedokładnego określenia nieruchomości w osnowie decyzji wydanej na podstawie art. 35 u.z.t.w.n., ustalenie jej zakresu przedmiotowego może nastąpić przy wykorzystaniu innych elementów zawartych w jej treści, w tym wymienionych stron postępowania, jeżeli pozwala to na przyporządkowanie nieruchomości tym stronom. Zgodnie z art. 107 § 1 k.p.a. obligatoryjnym elementem decyzji administracyjnej jest jej uzasadnienie, które choć nie jest jej elementem konstytutywnym, to w sytuacji gdy osnowa decyzji nie odzwierciedla w sposób czytelny wszystkich elementów rozstrzygnięcia, dopuszczalne jest ich uszczegółowienie na podstawie faktów w nim zawartych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2014 r. IV CSK 724/13 Lex nr 1544571 i z dnia 26 stycznia 2018 r., II CSK 124/17, Lex nr 2439115 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., V CSK 296/16, Lex nr 2297422). Podkreślić jednak należy, iż postępowanie dowodowe nie może zmierzać do modyfikacji decyzji ostatecznej, w tym również do uzupełnienia jej zakresu przedmiotowego. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 10 lutego 2017 r., V CSK 296/16, Lex nr 2297422 ocena rzeczywistego zakresu przedmiotowego decyzji, wydanej na podstawie art. 35 u.z.t.w.n., musi

uwzględniać aktualne standardy dotyczące postępowań wywłaszczeniowych i nie można odwoływać się do realiów działania administracji rządowej w ubiegłym wieku.

Z decyzji z dnia 4 października 1976 r. wynika jedynie, że zezwolono Zakładowi (...) w W. na czasowe zajęcie nieruchomości stanowiących własność prywatną „Obywateli” w celu budowy linii wysokiego napięcia 15 kv napowietrznej, linii niskiego napięcia kablowej oraz stacji transformatorowej słupowej w miejscowości W.. Również w uzasadnieniu tej decyzji nie zawarto danych, w celu bliższego oznaczenia nieruchomości, przez które ma przebiegać linia energetyczna. Powołanie się przez skarżącą w apelacji na fakt możliwości zidentyfikowania adresatów decyzji na podstawie imion i nazwisk osób, którym została ona doręczona, nie może sanować co do zasady braków przedmiotowych decyzji – co do indywidualizacji nieruchomości, przy czym trzeba zauważyć, iż strony postępowania administracyjnego nie zostały wymienione w nagłówki, jak i w samej osnowie decyzji.

Sąd Apelacyjny, w składzie rozpoznającym apelację, podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 10 maja 2017 r., I CSK 499/16, Lex nr 2334896, iż kwalifikując skutki prawne decyzji administracyjnej, wydanej z powołaniem się na art. 35 u.z.t.w.n., z punktu widzenia uprawnień przedsiębiorcy przesyłowego, trzeba stwierdzić, że w razie nieoznaczenia w niej nieruchomości, przez które ma przebiegać urządzenie wymienione w art. 49 § 1 k.c. oraz zakresu, w jakim przedsiębiorca może korzystać z tej nieruchomości, decyzja taka nie stanowi dla przedsiębiorcy skutecznego tytułu prawnego. pozwalającego na korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. O istotności braków przedmiotowych decyzji świadczy to, iż na jej podstawie nie istnieje, w ocenie Sądu Apelacyjnego, możliwość dokonania wpisów w księgach wieczystych nieruchomości, stanowiących własność powodów, gdyż nie zawiera ona indywidualizacji nieruchomości obciążonych. W celu dokonania takiej indywidualizacji należy bowiem oprócz samej decyzji posłużyć się odpowiednio miarodajnymi dokumentami, których pozwana spółka nie przedstawiła (np. wykazu właścicieli, dokumentacji przebiegu urządzeń na nieruchomości) (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2016 r., IV CSK 340/15, Lex nr 2016035). Do akt sprawy został jedynie złożony wykaz właścicieli (władających gruntem) po którym projektowano przebieg linii energetycznej wraz z kserokopią wycinka mapy. Ale także te kserokopie dokumentów, które nie stanowiły załącznika do decyzji, nie pozwalają na konkretne oznaczenie nieruchomości, przez które ma przebiegać urządzenie wymienione w art. 49 § 1 k.c., a przede wszystkim zakresu, w jakim przedsiębiorca może korzystać z nieruchomości obciążonej. W rezultacie za trafne należało uznać stanowisko Sądu Okręgowego o braku przysługiwania pozwanej trwałego tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości powodów, wynikającego z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n.

Sąd Apelacyjny podziela także co do zasady stanowisko Sądu Okręgowego o nienabyciu służebności przesyłu przez zasiedzenie, chociaż częściowo z innych przyczyn niż wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Zgodnie bowiem z ugruntowanym już w judykaturze stanowiskiem, rację ma skarżąca, że nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego było możliwe także przed wprowadzeniem do Kodeksu cywilnego instytucji służebności przesyłu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2018 r., II CSK 89/18, Lex nr 2508091 i powołane w jego uzasadnieniu orzecznictwo).

Termin zasiedzenia służebności gruntowej rozpoczyna się od chwili, gdy posiadacz służebności gruntowej przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia (por uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1967 r., III CZP 12/67, OSNC 1967/12/212). Przesłanką zasiedzenia służebności przesyłu, lub służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu jest posiadanie cudzej nieruchomości o treści tego ograniczonego prawa rzeczowego, a nie posiadanie, czy nawet prawo własności samego urządzenia przesyłowego. Sam przepływ energii przez urządzenie, z czym należy wiązać oddanie sieci do użytku, to zdarzenie nie mające już bezpośredniego wpływu na objęcie w posiadanie cudzej nieruchomości w zakresie służebności. Innymi słowy objęcie w posiadanie służebności gruntowej, odpowiadającej obecnie służebności przesyłu, następuje najczęściej w chwili wejścia na cudzy grunt w celu budowy trwałego i widocznego urządzenia, np. wejście na grunt w celu budowy urządzeń sieci energetycznej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2017 r., IV CSK 609/16, Lex nr 2372558).

Rację ma co do zasady Sąd Okręgowy, iż brak możliwości ustalenia początku biegu zasiedzenia skutkuje niemożnością uznania, iż doszło do zasiedzenia. Jednak sytuacja taka nie zachodzi w rozpoznawanej sprawie, ponieważ jak wynika z dowodu w postaci zeznań powoda H. W. na nieruchomościach powodów linia elektroenergetyczna powstała w latach 1977-1978 (dowód – zeznania k. 454). Pomimo tego, w ocenie Sądu Apelacyjnego, z uwagi na specyficzne okoliczności sprawy bieg zasiedzenia nie rozpoczął się wtedy.

W toku procesu powodowie podnosili, że linia elektroenergetyczna 15 kV została wybudowana do stacji radarowych wojsk radzieckich stacjonujących na terenie wsi W. (pisma procesowe k. 275 i k. 79). Do wiedzy notoryjnej należy fakt, że dopiero w dniu 7 września 1990 r. rząd T. Mazowieckiego zwrócił się do rządu ZSRR z notą o zawarcie układu o wycofaniu wojsk radzieckich z Polski. W dniu 27 października 1991 r. parafowano traktat o wycofaniu Sił Zbrojnych ZSRR z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Oddziały bojowe miały opuścić Polskę do 15 listopada 1992 r., a ostatni kontyngent miał opuścić Polskę w IV kwartale 1993 r.. Mimo braku podpisanych traktatów międzyrządowych, wycofanie wojsk było realizowane przez stronę radziecką.

Do biegu zasiedzenia, oprócz art. 173 k.c. i 176 k.c., stosuje się, zgodnie z art. 175 k.c., odpowiednio przepisy o biegu przedawnienia roszczeń. Konsekwencją wskazanego odesłania jest w szczególności możliwość odpowiedniego stosowania do biegu zasiedzenia (w okresie od dnia 1 stycznia 1965 r.) - art. 121 pkt 4 k.c., przewidującego, że bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu, co do wszelkich roszczeń, gdy z powodu siły wyższej uprawniony nie może ich dochodzić przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju - przez cały czas trwania przeszkody. Dopuszczalność stosowania do biegu zasiedzenia wymienionych przepisów odpowiada podstawowemu założeniu instytucji zasiedzenia: utracie własności rzeczy na korzyść jej samoistnego posiadacza w wyniku niewykonywania przez właściciela swych uprawnień w terminie zasiedzenia. Założenie to jednak determinuje realną możliwość podejmowania przez właściciela w terminie zasiedzenia kroków prawnych zmierzających do odzyskania przedmiotu własności. O stanie równym zawieszeniu wymiaru sprawiedliwości można mówić wówczas, gdy warunki ustrojowe i stan prawny nie tylko czynił niemożliwym dochodzenie roszczenia ze względu na niedostępność środków prawnych, ale również wówczas, gdy ze względu na powszechną praktykę stosowania obowiązujących przepisów nie było realnych szans uzyskania korzystnego dla uprawnionego rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2017 r., III CSK 221/16, Lex nr 2348534)

Na fakt niemożności przeciwstawienia się działaniom związanym z budową linii elektroenergetycznej dla potrzeb wojsk radzieckich stacjonujących na terytorium Polski powoływał się powód H. W. (pismo k. 79). W ocenie Sądu Apelacyjnego jego argumentacja jest zasadna, bowiem uwarunkowania polityczne uniemożliwiły powodowi i ich poprzednikom prawnym użycie środków prawnych, w celu przeciwstawienia się korzystaniu z ich prawa własności. Możliwość taka stała się realna dopiero po wycofaniu wojsk radzieckich z Polski, co nastąpiło jesienią 1993 r. i dopiero od tej chwili mógł rozpocząć bieg termin zasiedzenia służebności przez przedsiębiorstwo przesyłowe.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, iż przedsiębiorstwo przesyłowe (poprzednik prawny pozwanej spółki), w chwili objęcia posiadania nieruchomości powodów (i ich poprzedników prawnych) w zakresie służebności przesyłu znajdował się w złej wierze. Kwestia oceny dobrej/złej wiary posiadacza służebności jest wybitnie kontekstowa i wymaga uwzględnienia ad casum przez sąd meriti całokształtu stanu faktycznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2018 r., II CSK 115/18, Lex nr 2488046). Trudno natomiast uznać za posiadacza w dobrej wierze podmiot, który ukrywa fakt tego posiadania, o czym świadczy wieloletnie utrzymywanie w tajemnicy przebiegu linii elektroenergetycznej, przejawiające się nieujawnieniem jej nawet w ogólnie dostępnych dokumentach geodezyjnych (opinia biegłego M. Z. k. 485, pismo powoda H. W. k. 275).

Zgodnie z art. 172 § 2 k.c. pozwana spółka nie nabyła służebności przesyłu, bowiem do chwili wyrokowania przez Sąd Apelacyjny nie upłynął jeszcze 30 letni termin zasiedzenia tego prawa (przy posiadaniu w złej wierze), którego bieg rozpoczął się dopiero jesienią 1993 r., gdy wojska radzieckie opuściły Polskę. W tej sytuacji korzystanie przez apelującą (i jej poprzedników prawnych) z nieruchomości powodów (w okresach objętych roszczeniem dochodzonym pozwem) w granicach służebności przesyłu odbywało się bez podstawy prawnej, co czyni roszczenia powodów o zasądzenie

wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, dochodzone na podstawie art. 230 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. i art. 225 k.c., zasadnymi.

Uznając apelację za bezzasadną Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł o jej oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 98 §1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Wysokość należnych powodom kosztów zastępstwa procesowego ustalono w oparciu o § 10 ust.1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 1 (co do H. W.), § 2 pkt 2 (co do M. W. (2) i M. W. (1)) oraz § 2 pkt 3 (co do A. W. (1)) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, zasądzając od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w L. na rzecz H. W., M. W. (1), M. W. (2) kwoty po 240 zł, a na rzecz A. W. (1) kwotę 675 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Joanna Piwowarun – Kołakowska Edyta Jefimko Bogdan Świerczakowski